

V Bruselu dne 13.8.2019
COM(2019) 368 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 453/2008 o čtvrtletní statistice volných pracovních míst ve Společenství

1. Úvod

1.1 Souvislosti

Statistika volných pracovních míst poskytuje informace o počtu pracovních míst, která nejsou v daném okamžiku obsazena. Odpovídá té části poptávky na trhu práce, která není uspokojena nabídkou pracovních sil, a poskytuje tedy klíčové informace o velikosti a struktuře nevyváženosti trhu práce.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 453/2008 ze dne 23. dubna 2008 o čtvrtletní statistice volných pracovních míst ve Společenství¹ (dále jen „nařízení o statistice volných pracovních míst“) stanoví rámec pro tvorbu a vyhodnocování čtvrtletních statistik volných pracovních míst.

Článek 10 nařízení o statistice volných pracovních míst požaduje, aby Komise do dne 24. června 2010 a poté každé tři roky předložila Evropskému parlamentu a Radě zprávu o provádění tohoto nařízení. Tato zpráva má posoudit a) kvalitu statistických údajů poskytnutých členskými státy i b) kvalitu evropských souhrnných ukazatelů a určit oblasti možného zlepšení.

Toto je čtvrtá zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě². Vychází ze zkušeností shromážděných při čtvrtletním předávání údajů a z dokumentace poskytnuté členskými státy v ročních zprávách o kvalitě. Jelikož řady za předcházející období byly analyzovány v předchozích zprávách, zaměřuje se tato zpráva na kvalitu údajů statistiky volných pracovních míst, které byly obdrženy následně. Zabývá se údaji statistiky volných pracovních míst poskytnutými Komisí za referenční čtvrtletí od prvního čtvrtletí roku 2016 (2016Q1) do čtvrtého čtvrtletí roku 2018 (2018Q4).

Oddíl 2 prezentuje pokrok v provádění nařízení o statistice volných pracovních míst za poslední tři roky, zatímco oddíl 3 hodnotí kvalitu údajů statistiky volných pracovních míst. V oddíle 4 jsou pak vyvozeny závěry a navrženy způsoby, jak v budoucnu lépe naplnit očekávání uživatelů.

1.2 Právní rámec

Za účelem doplnění obecného rámce stanoveného nařízením o statistice volných pracovních míst přijala Komise dvě prováděcí nařízení:

- nařízení Komise (ES) č. 1062/2008³, které vymezuje postupy očištění od sezonních vlivů, které se použijí od prvního čtvrtletí roku 2014, strukturu a obsah ročních zpráv o kvalitě, které předkládají členské státy Komisi, a dále lhůty pro předávání těchto zpráv,
- nařízení Komise (ES) č. 19/2009⁴, které vymezuje pojem volné pracovní místo, stanoví lhůty pro předávání údajů a specifikuje období, jichž se týká předání prvního souboru údajů.

¹ Úř. věst. L 145, 4.6.2008, s. 234.

² Viz předchozí zpráva COM(2016) 449 ze dne 8. července 2016.

³ Nařízení Komise (ES) č. 1062/2008 ze dne 28. října 2008, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 453/2008 o čtvrtletní statistice volných pracovních míst ve Společenství, pokud jde o postupy očištění od sezonních vlivů a zprávy o kvalitě (Úř. věst. L 285, 29.10.2008, s. 3).

Příloha tohoto právního aktu uvádí seznam členských států, které provádějí studie proveditelnosti, a témata, jichž se tyto studie týkají.

V souladu s výše uvedenými právními předpisy jsou všechny členské státy povinny počínaje prvním čtvrtletím roku 2010 dodávat časové řady údajů o počtu volných a počtu obsazených pracovních míst. Jsou povinny tak učinit nejpozději do 70 dnů od konce čtvrtletí (T+70). Kromě toho musí členské státy, jejichž celkový počet zaměstnanců představuje více než 3 % celkového počtu zaměstnanců v EU, předávat bleskové odhady do 45 dnů od konce čtvrtletí (T+45).

Členské státy musí uvádět počet volných pracovních míst a obsazených pracovních míst za všechny podnikatelské jednotky a za každou sekci klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2 (NACE Rev. 2)⁵. Pro malé podniky (vymezené jako jednotky s méně než 10 zaměstnanci) a sekce O až S NACE Rev. 2⁶ (hlavními činnostmi jsou zde veřejná správa, zdravotnické služby a vzdělávání) však nařízení o statistice volných pracovních míst stanoví, že členské státy, které mají potíže s poskytováním údajů, provedou studie proveditelnosti.

Ačkoli tyto studie proveditelnosti umožnily některým členským státům dosáhnout pokrytí celé oblasti hospodářství, v případě čtyř z nich to dosud neplatí (Dánsko, Francie, Itálie a Malta) a jejich údaje nejsou zcela srovnatelné s údaji zbytku EU. Ve Francii a Itálii jsou do šetření zahrnuty pouze podnikatelské jednotky s 10 a více zaměstnanci, přičemž do veřejné správy, vzdělávání a zdravotní péče nejsou zahrnuty veřejné instituce (sekce O, P a Q NACE Rev. 2). Na Maltě jsou do průzkumů zahrnuty pouze jednotky s 10 a více zaměstnanci. Dánsko zahrnuje pouze jednotky v rámci podnikatelské ekonomiky (sekce B až N NACE Rev. 2).

2. OBECNÝ POKROK DOSAŽENÝ OD MINULÉ ZPRÁVY

Od přijetí minulé zprávy v roce 2016 nedošlo k žádným legislativním změnám.

Pokud jde o produkční proces, v produkčním řetězci statistiky volných pracovních míst se provedla řada zlepšení, jak se podrobně uvádí v následujících bodech.

2.1 Standardy SDMX pro shromažďování údajů

⁴ Nařízení Komise (ES) č. 19/2009 ze dne 13. ledna 2009, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 453/2008 o čtvrtletní statistice volných pracovních míst ve Společenství, pokud jde o definici volného pracovního místa, referenční dny pro sběr údajů, specifikace předávání údajů a studie proveditelnosti (Úř. věst. L 9, 14.1.2009, s. 3).

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se zavádí statistická klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2 a kterým se mění nařízení Rady (EHS) č. 3037/90 a některá nařízení ES o specifických statistických oblastech (Úř. věst. L 393, 30.12.2006, s. 1).

⁶ Zahrnují: veřejnou správu a obranu, povinné sociální zabezpečení (sekce O), vzdělávání (sekce P), zdravotní a sociální péči (sekce Q), kulturní, zábavní a rekreační činnosti (sekce R) a ostatní činnosti jako činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů, opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost a poskytování ostatních osobních služeb (sekce S).

Statistiky volných pracovních míst byly předány všemi členskými státy za použití struktury údajů pro výměnu statistických údajů a metadat (SDMX)⁷ a mezinárodně dohodnutých seznamů kódů (které jsou dostupné na internetu prostřednictvím zvláštního registru⁸). Stejné kódování bylo použito v databázi statistiky volných pracovních míst Eurostatu a pro předání statistiky volných pracovních míst EU Evropské centrální bance.

Tato standardizace zabraňuje nejednoznačnostem a nedorozumění s členskými státy a zjednodušuje proces ověřování údajů, takže je vhodný pro automatizaci. Dosáhlo se toho pomocí nového nástroje pro ověřování prostřednictvím IT popsaného v následujícím bodě.

2.2 Ověřování prostřednictvím IT

Pro kontrolu struktury a kódování statistiky volných pracovních míst byl zaveden nový IT nástroj (STRUVAL) ke zjednodušení produkčního procesu a snížení rizika chyb vyplývajících z nesprávného kódování. Není-li předávaný soubor v souladu s platnými standardy SDMX, automaticky se zamítne a členským státům se doručí oznámení o úspěchu či selhání e-mailem. Ke zprávě o ověření prostřednictvím IT mají státy přístup přes webovou službu.

2.3 Statistické ověřování

Eurostat při každém čtvrtletním předání provádí kontroly věrohodnosti srovnáním údajů v průběhu času a v rámci všech ekonomických činností NACE Rev. 2. V případě významných mezičtvrtletních změn v počtu obsazených pracovních míst nebo volných pracovních míst požádá Eurostat členské státy, aby údaje potvrdily nebo zaslaly opravený soubor údajů. Při kontrolách věrohodnosti provedených v několika posledních letech nebyly zjištěny žádné závažné problémy. V některých zemích však byly zjištěny drobné nesrovnalosti mezi jednotlivými a souhrnnými sekcemi NACE Rev. 2. Tyto nesrovnalosti byly opraveny.

Pokud jde o volatilitu, výsledky pro Finsko byly poněkud vyšší než průměr. Finsko prozkoumá, zda by mohla být volatilita údajů snížena zvýšením rozsahu výběru nebo zlepšením používané metodiky.

Malta zlepšila svou vnitrostátní metodiku tak, aby se měřil pouze počet volných pracovních míst k příslušnému referenčnímu datu („údaje o stavu“) a zajistilo se, že nebude zaznamenáno žádné volné pracovní místo zaplněné před tímto datem.

Ověřování provedené Eurostatem zjistilo některé významné revize při předávání francouzských údajů za období 2018Q4 zpětně do 2015Q4. Francie vysvětlila, že změny jsou výsledkem zlepšení pokrytí v rámci šetření Acemo (Acemo: „Activité et conditions d'emploi de la main-d'oeuvre“), které vedlo k posunu na úrovni obsazených pracovních míst a volných pracovních míst, při němž se podíl volných pracovních míst v podstatě nezměnil.

2.4 Správa příznaků

⁷ <http://sdmx.org/> (dostupné pouze v angličtině).

⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/sdmxregistry/> (dostupné pouze v angličtině).

Eurostat rovněž zavedl nová pravidla pro zpracování příznaků, které signalizují mimořádné události, jako jsou přerušení časové řady, a určují status důvěrnosti údajů. V důsledku toho je označování statistiky volných pracovních míst v současnosti harmonizováno v rámci EU i mezi vnitrostátními číselnými údaji a evropskými souhrnnými ukazateli.

2.5 Očištění od sezónních vlivů

Podle článku 1 nařízení Komise (ES) č.1062/2008 jsou země EU rovněž povinny předávat údaje očištěné od sezónních vlivů. Je nutné předložit údaje o volných a obsazených pracovních místech očištěné od sezónních vlivů alespoň pro jednotlivé/souhrnné sekce B–E, F, G–I, J, K, L, M–N, O–Q, R–S NACE Rev. 2. Eurostat používá sezónně očištěné údaje o volných pracovních místech a obsazených pracovních místech pro výpočet podílu sezóně očištěných volných pracovních míst u každé země.

V prosinci 2016 začal Eurostat kromě sezónně očištěných údajů o jednotlivých členských státech zveřejňovat také sezónně očištěné údaje týkající se EU a eurozóny. Tyto údaje jsou šířeny pro tyto souhrnné sekce NACE Rev. 2: B–S, B–N, B–F a G–N.

Na úrovni EU a eurozóny jsou obsazená pracovní místa a volná pracovní místa nejprve agregována za členské státy a následně očištěna od sezónních vlivů (přímé očištění od sezónních vlivů).

Eurostat začal připisovat sezónně očištěným údajům vyšší význam tím, že v článku Statistics Explained o statistice volných pracovních míst zveřejňuje vedle sezónně neočištěných údajů i evropské souhrnné ukazatele.

3. KVALITA ÚDAJŮ

Tato část se zabývá všemi hledisky kvality v evropské statistice volných pracovních míst: relevance, přesnost, včasnost, dochvilnost, soudržnost a srovnatelnost.

3.1 Relevance

Sběr statistických údajů o volných pracovních místech je velmi relevantní, protože představuje jedinou statistiku měřící neuspokojenou poptávku na trhu práce. Čtvrtletní údaje o volných pracovních místech využívá Komise (Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začlenění a Generální ředitelství pro hospodářské a finanční záležitosti) a Evropská centrální banka za účelem sledování krátkodobého vývoje hospodářského cyklu a trhu práce. Míra volných pracovních míst je jedním z hlavních evropských hospodářských ukazatelů (PEEI)⁹, které jsou hlavním zdrojem informací pro analýzu a sledování krátkodobého cyklického hospodářského vývoje v EU, eurozóně a jednotlivých zemích EU.

Statistické údaje o volných pracovních místech se používají také pro strukturální analýzy založené na ukazatelích, které se provádějí jako součást strategie pro inteligentní a udržitelný

⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o statistice eurozóny „Cesty ke zlepšení metodiky pro statistiku eurozóny a ukazatele“ (KOM(2002) 661).

růst podporující začlenění Evropa 2020¹⁰. Míra volných pracovních míst je rovněž zahrnuta v monitoru výsledků v oblasti zaměstnanosti, výběru klíčových ukazatelů na trhu práce, které se monitorují v rámci společné zprávy Komise o zaměstnanosti.

Relevance statistik volných pracovních míst by se však ještě zvýšila, kdyby byly odstraněny stávající mezery v pokrytí sekcí O až S NACE Rev. 2 a malých podniků.

3.2 Přesnost

Pokud jde o uvedení přesnosti, počítají členské státy variační koeficient počtu volných pracovních míst (neočištěných od sezonních vlivů) a berou přitom v úvahu vlastnosti složení vnitrostátního vzorku. Variační koeficient vyjadřuje standardní chybu jako procento odhadovaného množství. Představuje měřítko variability odhadovaného počtu volných pracovních míst. Podle zpráv o kvalitě pro referenční rok 2017 byly variační koeficienty celkového počtu volných pracovních míst ve všech členských státech kromě Kypru a Řecka pod úrovní 15 %¹¹.

Rozsah výběru a míra odpovědi značně ovlivňují přesnost odhadů. Podle zpráv o kvalitě byl rozsah výběru různý: pohyboval se od přibližně 2 324 podniků na Maltě, 3 200 na Kypru a 7 451 v Řecku až k přibližně 85 000 v Německu¹² a 100 000 v Polsku.

Míra odpovědi se různila od 14 % v Německu¹³ (v případě poštovního šetření provedeného ve čtvrtém čtvrtletí), mezi 55 % a 62 % v Řecku (v závislosti na čtvrtletích) a až po 85 % nebo více na Kypru a 99 % v Rumunsku.

Pokud jde o revize, situace se liší v případě dvou zveřejnění míry volných pracovních míst, tj.bleskových a konečných odhadů. Bleskové odhady, které se zveřejňují v databázi Eurobase v termínu T+50 dnů, mohou být revidovány v termínu T+78 dnů, kdy jsou publikovány konečné odhady. Ačkoli bleskové údaje nezahrnovaly všechny členské státy, revize v případě eurozóny a EU nepřekročily 0,1 procentního bodu.

Pokud jde o konečné odhady zveřejněné v termínu T+78 dnů, revize lze měřit srovnáním prvního a druhého předání statistik volných pracovních míst za dané čtvrtletí. V případě eurozóny a EU revize v míře volných pracovních míst během referenčního období v rámci této zprávy nikdy nepřekročily 0,1 procentního bodu.

3.3 Včasnost a dochvilnost

Včasnost předání statistik volných pracovních míst byla obecně uspokojivá jak z hlediska bleskových odhadů, tak z hlediska konečného zveřejnění. I když v některých zemích byla

¹⁰ Sdělení Komise s názvem „EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“ (KOM(2010) 2020).

¹¹ Viz metadata o statistice volných pracovních míst: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/jvs_esms.htm

¹² To odpovídá rozsahu výběru každého čtvrtého čtvrtletí, kdy se provádí úplné šetření prostřednictvím dotazníků zasílaných poštou. Šetření ostatních tří čtvrtletí se provádějí u všech respondentů, kteří absolvovali poštovní šetření.

¹³ Šetření o volných pracovních místech není v Německu povinné, což vysvětluje nízkou míru odpovědi na poštovní šetření prováděné každé čtvrté čtvrtletí roku. Výsledky z tohoto šetření se upravují s použitím administrativních údajů pomocí všeobecného regresního odhadu (GREG), aby se opravilo jakékoli zkreslení způsobené neposkytnutím odpovědi.

příležitostně zaznamenána menší zpoždění, nedošlo k žádným opožděným dodání, která by mohla narušit včasné zveřejnění statistik volných pracovních míst. Členským státům byla pravidelně připomínána důležitost dodržení závazných lhůt pro předávání údajů PEEI, včetně statistik volných pracovních míst.

3.4 Soudržnost a srovnatelnost

Nelze přímo kontrolovat, do jaké míry se volná pracovní místa měří konzistentním způsobem, neboť na evropské úrovni neexistuje žádný harmonizovaný zdroj, který by měřil neuspokojenou poptávku na trhu práce. I když mnoho členských států počítá volná pracovní místa nahlášená veřejným službám zaměstnanosti, je problematické použít tyto údaje ke kontrole toho, zda se statistiky volných pracovních míst měří konzistentním způsobem. Je to proto, že jejich pokrytí je nedostatečné a/nebo mají dvojí započítávání, jestliže se správní rejstřík neaktualizuje, aby se zohlednila obsazená volná pracovní místa. Statistiky volných pracovních míst z administrativních zdrojů navíc vycházejí z vnitrostátních definic, které se v jednotlivých zemích liší.

Počet obsazených míst, což je proměnná, která je součástí jmenovatele míry volných pracovních míst, lze porovnat s informacemi pocházejícími z jiných zdrojů, zejména s počtem zaměstnanců hlášených v rámci šetření pracovních sil. Porovnání a následná hodnocení rozdílů však musí zohledňovat koncepční rozdíly mezi zdroji souvisejícími se šetřením.

Rozdíl mezi počtem zaměstnanců zaznamenaným v šetření pracovních sil a počtem obsazených míst zaznamenaným ve statistice volných pracovních míst za celé hospodářství kolísá přibližně mezi -20 % a +20 %. Výjimku tvoří Lucembursko, Bulharsko, Řecko, Portugalsko, Maďarsko a Rumunsko.

Maďarsko do svých statistik volných pracovních míst nezahrnuje podniky s méně než pěti zaměstnanci, ale započítává je na základě údajů shromážděných pro podniky s 5–9 zaměstnanci; to může vysvětlit část zjištěných rozdílů.

Záporný rozdíl ve statistikách volných pracovních míst v případě Lucemburska lze vysvětlit velkým podílem přeshraniční práce, která vede k velkým nerovnostem mezi domácím pojetím trhu práce uvedeným v šetření pracovních sil a vnitrostátním pojetím; šetření pracovních sil sleduje pouze rezidentské domácnosti, zatímco statistiky volných pracovních míst pokrývají rezidentské podniky, včetně jejich nerezidentských (tj. přeshraničních) pracovníků.

Bulharsko ve své zprávě o kvalitě uvedlo, že definice zaměstnanců používaná v šetření pracovních sil je širší než v případě statistiky volných pracovních míst, neboť zahrnuje osoby pracující na základě občanskoprávní smlouvy (smlouvy o provedení určité práce), osoby pracující na základě smluv o řízení a kontrole a osoby pracující bez jakékoli smlouvy. Šetření pracovních sil navíc nezahrnuje vojenský personál.

Rumunsko ve své zprávě o kvalitě vysvětlilo, že rozdíly mezi šetřením pracovních sil a statistikou volných pracovních míst, pokud jde o počet obsazených pracovních míst, odrážejí skutečnost, že obsazená místa zjištěná za použití metod statistiky pracovních míst nezahrnovala:

- jednotlivce, jejichž pracovní smlouva je na určitou dobu pozastavena (z důvodu mateřské dovolené, rodičovské dovolené, pracovní neschopnosti či neplacené dovolené nebo z důvodu jiného druhu nepřítomnosti),
- pracovní místa, která, byť dočasně pozastavena, by se mohla uvolnit a obsadit na omezenou dobu,
- pracovní místa v ozbrojených silách nebo v neformálním sektoru.

Portugalsko a Řecko poskytly obecná vysvětlení a poukázaly na rozdíly mezi oběma zdroji, pokud jde o metodiku a definice.

Eurostat bude společně s příslušnými vnitrostátními orgány výše uvedených zemí monitorovat rozdíly mezi počtem zaměstnanců zaznamenaným v rámci šetření pracovních sil a počtem obsazených pracovních míst zaznamenaným v rámci statistiky volných pracovních míst.

Je rovněž důležité, aby byla pokryta volná pracovní místa a pracovní místa agentur zprostředkovávajících dočasnou práci a byla zařazena do sekce N NACE Rev. 2.

Hlavní výzvou v oblasti srovnatelnosti pak je, aby všechny členské státy pokrývaly ve svých šetřeních týkajících se volných pracovních míst celou ekonomiku, tj. aby zahrnovaly také malé podniky a sekce O až S NACE Rev. 2. Jak bylo uvedeno výše v oddílech 2.2 a 2.3, čtyři členské státy tohoto cíle stále nedosáhly.

3.5 Dostupnost a srozumitelnost

Statistiky volných pracovních míst šíří Eurostat prostřednictvím svých standardních distribučních kanálů, tedy prostřednictvím on-line databází a stránek věnovaných vysvětlení statistik (Statistics Explained) v rámci internetových stránek Eurostatu¹⁴. Na této internetové stránce jsou k dispozici aktuální informace o míře volných pracovních míst jak v evropském souhrnu, tak pro jednotlivé členské státy, včetně grafů zachycujících vývoj v čase.

Metadata poskytovaná uživatelům ke zveřejněným údajům byla aktualizována s využitím výročních zpráv o kvalitě předkládaných členskými státy.

4. ZÁVĚRY

Během uplynulých tří let se vykonalo mnohé ke zlepšení ověřování a šíření evropských statistik v oblasti volných pracovních míst. Eurostat navíc začal zveřejňovat sezónně očištěné údaje pro evropské souhrnné ukazatele, jimiž se zabývá jeden z článků Statistics Explained.

Úplné přepracování programů IT umožnilo jejich sladění se standardy SMDX, aby se zlepšila informační a statistická spolehlivost produkčního řetězce i správa označení důvěrnosti. Ověřování statistik volných pracovních míst využívá též zlepšených zpráv o ověřování, které lépe zdůrazňují výrazné revize mezi dvěma po sobě jdoucími předáními.

¹⁴ Viz články na internetových stránkách Eurostatu: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_statistics and http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Job_vacancy_and_unemployment_rates_-_Beveridge_curve (pouze v angličtině).

Statistiky volných pracovních míst byly předloženy včas a evropské souhrnné ukazatele byly zveřejněny podle plánu. V případě evropských souhrnných ukazatelů u bleskových i konečných odhadů byla obecně zapotřebí jen velmi mírná revize.

Zprávy členských států o kvalitě byly zpracovány prostřednictvím nejnovější verze správce metadat Evropského statistického systému a byly zpřístupněny všem uživatelům.

Neúplné pokrytí však nadále zůstává hlavním důvodem, proč není využívání údajů o statistice volných pracovních míst rozsáhlejší. Je mimořádně důležité, aby všechny členské státy plně pokrývaly veřejný sektor (v případě Dánska, Francie a Itálie) a malé podniky (v případě Francie, Itálie a Malt). Lepší pokrytí by umožnilo zveřejnit kromě míry volných pracovních míst také počet volných pracovních míst pro souhrnné evropské ukazatele. Eurostat má v plánu tento problém řešit v úzké spolupráci s dotčenými zeměmi v rámci příštího přezkumu právních předpisů EU o statistikách trhu práce získaných od podniků.

Komise bude nadále pravidelně sledovat soulad a kvalitu údajů s využitím poskytovaných údajů a jiné vnitrostátní dokumentace, včetně zpráv o kvalitě, a bude se tím důsledně zabývat s příslušnými národními statistickými úřady.